

TUDÁSKULCS sorozat

NYELVTAN - SZÓFAJOK

Tartalom

Fontos megjegyzés!	5
Kedves Tanuló!	6
A tanulás célja	6
A szavak jelentései	7
A szófajok táblázata	10
Összefoglaló főnevekből	20
Összefoglaló számnevekből	28
Összefoglaló a főnevet helyettesítő névmásokból	36
Összefoglaló a főnevet, melléknevet és számnevet helyettesítő névmásokból	48
Összefoglaló névmásokból 1.	50
Összefoglaló névmásokból 2.	52
Összefoglaló névszókból 1.	54
Összefoglaló névszókból 2.	56
Összefoglaló igenevekből	72
Összefoglaló az igéből és igenevekből	73
Összefoglaló viszonyzókból	82
Összefoglaló szófajokból 1.	83
Összefoglaló szófajokból 2.	86
Záró feladat	89
Eredmények, visszajelzések	92
Kiadványaink	94
Szólista	96
Melléklet: Szófajok táblázata	97

Kedves Tanuló!

Ez a munkafüzet azért készült, hogy segítsen Neked jobban megérteni a dolgokat, hogy okosabb legyél, és könnyebben tanulj. Minden feladatot pontosan úgy oldj meg, ahogy le van írva! Tehát ne hagyj ki szavakat, és egymás után haladj a feladatokkal!

A munkafüzet nem helyettesíti a szótárat, mert nem tartalmazza a szavak összes jelentését, például: a „nyelv” szó esetében.

Ha valamit nem értesz, esetleg összezavarodsz, rögtön kérj segítséget a szüleidtől, tanárodtól, így gyorsan fogsz tudni haladni!

A tanulás célja

Egész életünkben tanulunk. Például enni, járni, rajzolni, írni, énekelni. Megtanuljuk, hogyan éltek régen az emberek, vagy hogy hogyan kell kiszámolni dolgokat. Még a felnőttek is tanulnak, például új gépek kezelését.

Mindent azért tanulunk, hogy a megszerzett tudást használni tudjunk, és ezáltal könnyebb, boldogabb legyen az életünk.

Ha egy felnőtt nem tudna írni, nehezen kapna munkát. Ha képtelen lenne elolvasni a leveleket, újságokat, sok mindenből kimaradna. Ha egy szobafestőnek gondjai lennének a számolással, nagy bajba kerülne, amikor ki kellene számolnia, hogy mennyi festéket vásároljon egy szoba kifestéséhez. Aki kevesebbet tud, annak nehezebb az élet, könnyebben hibázik, ami problémákat okoz.

Minél többet tudsz, annál jobban megérted a dolgokat, és annál sikeresebbé válhatsz.

Jó tanulást kívánunk!

*Alkalmazott Oktatástan
Magyarország munkatársai*

szófaj

A szavakat a jelentésük alapján csoportokba osztjuk. Ezeket a csoportokat **szófajok**nak nevezzük. A szófaj = szó + faj (fajta).

Példamondatok:

- Minden szó beletartozik egy **szófajba**.
- Több **szófajt** is ismerünk.
- A mai órán a **szófajokról** tanultunk.
- Az ige egy **szófaj**.

Feladatok:

- 1) Írd le, hogy mi alapján lettek a szavak szófaji csoportokba sorolva?

- 2) Írj 3 mondatot a **szófaj** szóval!

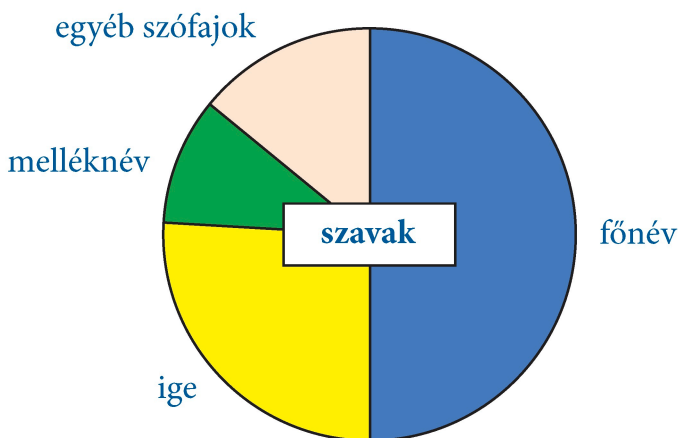

A egész számokat nevezi meg. **Kérdései: Hány? Mennyi?**

Például: tizennégy, millió, egy, ötszázezer, kétmillió, 39, kettőszáznyolcvanötezer–kilencszázhatvanegy, 285961.

Példamondatok:

- A **tőszámnevek** pontos mennyiségek.
- A hosszú **tőszámnevek** leírásakor kötőjelet használunk.
- A postai csekken **tőszámnevek** szerepelnek.

Feladatok:

1) Írj betűkkel 3 példát tőszámnévre! Ügyelj a helyesírásukra!

---

2) Írj 3 mondatot a **tőszámnév** szóval!

A tőszámnevek helyesírási szabályai:

Ha a tőszámneveket betűvel írjuk, kétezerig minden szám nevét egybeírjuk. *Például: 14: tizennégy, 896: nyolcszázkilencvenhat, 1775: ezerhétyszázhetvenöt.*

Kétezernél nagyobb számoknál csak a kerek ezresek és a milliókat írjuk egybe.

Például: 53.000: ötvenháromezer, 62.000.000: hatvankétmillió.

A nem kerek számokat hátulról számolt hármasszámcsoporthoz tartozó csoportok szerint tagoljuk, és a csoportok közé kötőjelet teszünk.

Például: 47.563: negyvenhétezer-ötszázhatvanhárom, 7.490.530: hétmillió-négyszázkilencvenezer-ötszázharminc, 42.510.002: negyvenkétmillió-ötszázötvenkettő, 3.016: háromezer-tizenhat.

névszó

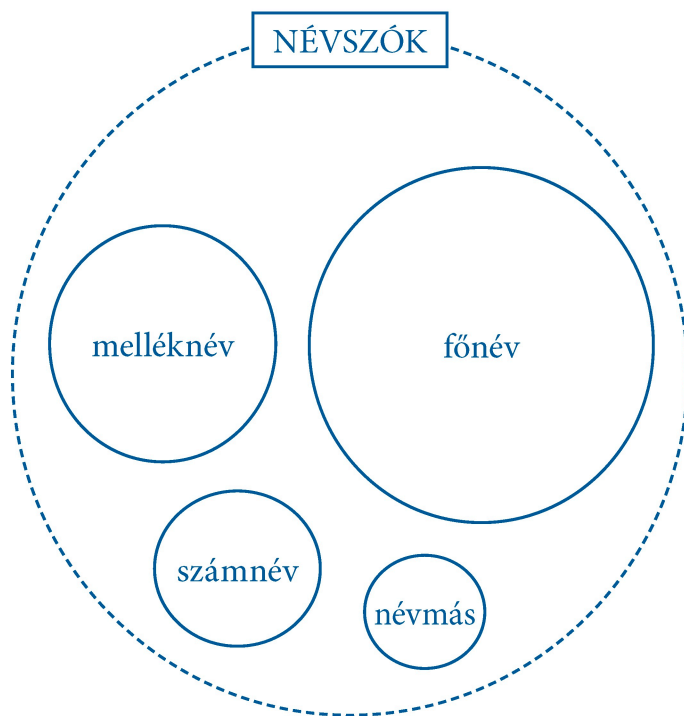

A **névszó** egy összefoglaló név. Azok a szófajok tartoznak bele, amik megneveznek valamit. Ezeknek az elnevezésében szerepel a **név** szó. Az összes eddig tanult szófaj névszó.

Névszók: **főnév**, **melléknév**, **számnév** és **névmás**.

Példamondatok:

- A **névszó** egy nagyobb csoportja a szófajoknak.
- A **főnév** például **névszó**.
- Az ige nem **névszó**.

Összefoglaló névszókából 1.

Feladatok:

- 1) A következő szavakat írd be a másik oldalon található táblázat „A” oszlopába, a megfelelő szófajhoz!
valahol, kéthatod, harmincharmadik, Mikor?, Cirmi, magatokkal, Hortobágy, 47800, akármennyire, Győri Balett Intézet, bármit, valamennyi, Kincskereső kisködmön, Dove, könyv, bicikli, magas, sárga, második, Michael Jackson, 5, valamennyi, kevés, én, ők, tiéd, miénk, Bodri, Kossuth Lajos Általános Iskola, egymással, egymásnak, ott, ezt, Tisza, Kit?, akivel, Csillagok háborúja, amit, Péter, Canon, 3/4, magamat
- 2) A táblázat „B” oszlopába írd magadtól minden szófajhoz legalább két szót!

Ismétlés!

- 3) Ha van olyan szó, aminek a szófaját nem, vagy nehezen ismerted fel, lapozz vissza a munkafüzetben, és keresd meg, hogy melyik szófajhoz tartozik! Dolgozd fel újra a szófaj feladatait, amíg magabiztosan felismered, és könnyen tudod használni ezt a szófajt is!
- 4) Akkor haladj csak tovább a munkafüzetben, ha ezt a táblázatot helyesen ki tudod tölteni egyedül!

Összefoglaló névszókból 2.

Feladatok:

- 1) Önállóan írd be a következő oldalon található táblázatba azokat a szófajokat, amiket eddig tanultál.
FIGYELEM! Ügyelj a megfelelő csoportosításra is!
- 2) A táblázat „A” oszlopába írd magadtól minden szófajhoz legalább két szót!

Ismétlés!

- 3) Amelyik szófajt nem tudtad, azt ismételd át a munkafüzet korábbi lapjairól.
- 4) Ha kész vagy az ismétléssel, oldd meg újra az 1) feladatot! Akkor haladj csak tovább a munkafüzetben, ha ezt a táblázatot helyesen ki tudod tölteni egyedül!

SZÓFAJOK				példák
névszó	főnév			
	számnév			
	névmás			

igenév / melléknévi igenév / folyamatos melléknévi igenév

A **folyamatos melléknévi igenév** azt fejezi ki, hogy a cselekvés éppen folyamatban van. **Képzője: -ó, -ő**. A mondatokban mindig főnévvel együtt használjuk.

Például: olvas + ó → olvasó (fiú)
ül + ő → ülő (kutya)
ige + ó, ő képző → folyamatos melléknévi igenév (főnév)

Példamondatok:

- A **folyamatos melléknévi igenév** megmutatja, hogy milyen valami.
- A **folyamatos melléknévi igenevek** ó-ra vagy ő-re végződnek.
- A **folyamatos melléknévi igenevet** mindig főnévvel együtt használjuk.

Feladatok:

1) Húzd alá a következő szavak közül a folyamatos melléknévi igeneveket!

futó, alsó, etető, evő, evező, itató, erdő, padló, kandalló, ülő

2) Írj 5 igét, és képezz belőlük folyamatos melléknévi igeneveket a fenti példa alapján!

- 3) A felsorolt igékből képezz folyamatos melléknévi igenevet, majd alkoss egy mondatot az igével és egyet a melléknévi igenévvel is! A melléknévi igenév után írd főnevet is a példa szerint.

Példa:

*ige = **táncol**; folyamatos melléknévi igenév = **táncoló** (lány);
Kata jól **táncol**. A **táncoló** lány felemelte a kezét.*

kötöz – _____

_____

locsol – _____

_____

etet – _____

_____

fecseg – _____

_____

másol – _____

_____

táncol – _____

_____

repül – _____

_____

- 4) Írd vagy másold le 3 mondatot a **folyamatos melléknévi igenév** kifejezéssel!

_____

_____

_____

_____

_____

Összefoglaló igenevekből

Feladatok:

- 1) Önállóan írd be a táblázatba azokat az igeneveket, amiket eddig tanultál!
- 2) A táblázat „A” oszlopába írd magadtól minden igenévhez legalább két szót!

SZÓFAJOK		A oszlop
igenevek		

Ismétlés!

- 3) Ha van olyan igenév, amit nem tudtál felismerni, lapozz vissza a munkafüzetben ahhoz az igenévhez, és végezd el újra a feladatokat, amíg magabiztosan felismered, és tudod használni.
- 4) Akkor haladj csak tovább a munkafüzetben, ha ezt a táblázatot helyesen ki tudod tölteni egyedül!

Összefoglaló az igéből és igenevekből

Feladatok:

- 1) A megadott szavakat írd be a következő oldalon található táblázat „A” oszlopába, a megfelelő szófajhoz!
ír, ugráló (béka), horgászni, kevert (tészta), kutatni, ülő (lány), kaszáló (ember), mosott (ruha), mászni, vágott (alma), terítendő (ruha), lóbál, hajtogatandó (papír), fekvé, esik, játszva, futva, eldobandó (szemét)
- 2) A táblázat „B” oszlopába írd magadtól minden szófajhoz legalább két szót!

Ismétlés!

- 3) Ha van olyan szó, aminek a szófaját nem, vagy nehezen ismerted fel, lapozz vissza a munkafüzetben, és keresd meg, hogy melyik szófajhoz tartozik! Tanuld újra a szófaj feladatait, amíg magabiztosan felismered, és könnyen tudod használni!
- 4) Akkor haladj csak tovább a munkafüzetben, ha ezt a táblázatot helyesen ki tudod tölteni egyedül!

SZÓFAJOK		A oszlop	B oszlop
ige			
igenevek	főnévi igenév		
	melléknévi igenév	folyamatos melléknévi igenév	
		befejezett melléknévi igenév	
		beálló melléknévi igenév	
	határozói igenév		

A **névelőt** egy névszó elé tesszük. A mögötte álló névszó határozottságát vagy határozatlanságát fejezi ki. Összetett szó: név + elő (előtt).

Névelők: a, az, egy.

a, az – Határozott névelők. Pontosán utalnak arra, hogy az utánuk következő névszó a sok közül melyik. Meghatározott személyre, dologra vonatkoznak. *Például: az alma, a fiú.* Magánhangzóval kezdődő szó előtt „az”, mássalhangzóval kezdődő szó előtt „a” névelő áll.

egy – Határozatlan névelő. Az utána következő névszót határozatlanná teszi. Nem mondja meg pontosan, hogy a sok közül melyik. Azt jelzi, hogy bármelyik lehet.

Például: egy zsömle, egy málnaszem.

Példamondatok:

- A **névelő** a névszó előtt áll.
- Személynevek előtt nem használunk **névelőt**.
- Ha nem tudjuk pontosan, hogy melyik dologról van szó, akkor határozatlan **névelőt** használunk.

Feladatok:

- 1) Írd be a megfelelő határozott névelőt (a, az) a szavak elé!
____ ember, ____ 44., ____ kutya, ____ Magyarország,
____ kék ____ felnőtt, ____ Duna, ____ anyukám,
____ eper, ____ szánkó, ____ ökör, ____ almafa, ____ tél,
____ magyarok, ____ szilvafa
- 2) Ahol helyes, tegyél a szavak elé határozatlan névelőt!
____ Dóri, ____ piros, ____ ház, ____ anyám, ____ szilva,
____ fű, ____ Föld, ____ magas, ____ 25., ____ valaki,
____ bármikor
- 3) Írj 3 mondatot a füzetedbe a **névelő** szóval!

Záró feladat:

A következő szövegben minden szó fölé írd oda a szófaját!

„Ferivel ma egész nap azt énekeltük, hogy: „Vörös bársony süvegem, most élem gyöngy életem...” Ugyanis szünet van, mert többen elkapták Kocsistól a kanyarót. Beszéltünk is Radóval, hogy milyen kiszámíthatatlanok a sors útjai. Ha a Kocsis nevű osztálytársunk nővére nem kívánja meg másnak a divatos kabátját, akkor nem kerül javítóintézetbe, és akkor az osztálytársunk nem megy őt meglátogatni, és nem hoz tőle kanyarót és nincs szünet.”

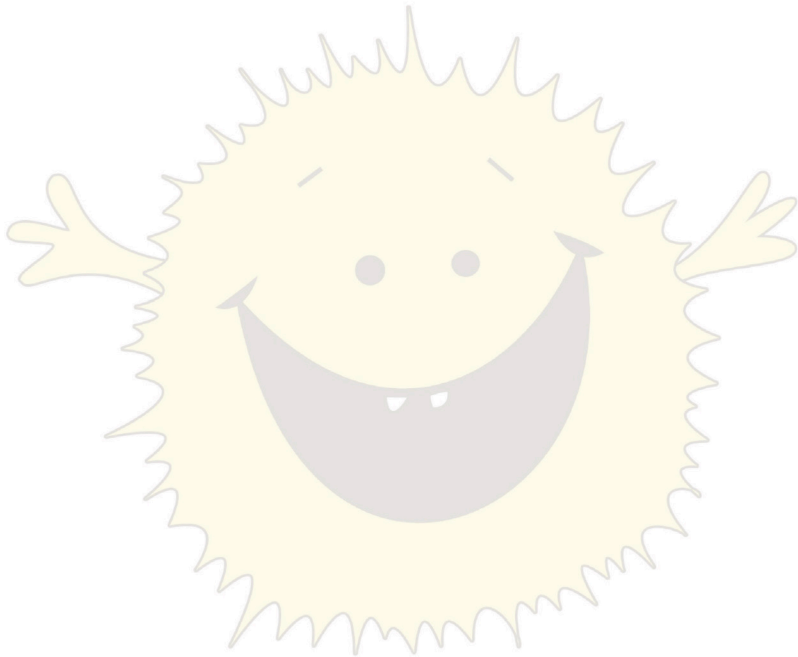
„Ha nincs Feri, akkor anyut biztosan rá tudtam volna venni, hogy puhítsa meg aput. De Feri olyan alávaló, áruló módon viselkedett, amire csak a legsötétebb középkorban volt példa. Azt javasolta apuénak, hogy akkor jöhessen Radó, ha jeles lesz a bizonyítványom. Mert tudja, hogy számtanból és földrajzból hármásra állok, és azt is tudja, hogy ilyen rövid idő alatt ezt már nem lehet jelesre javítani. Még négyesre sem igen. Jó Radónak. Neki nincs ilyen undok bátyja.”

(Bálint Ágnes: Szeleburdi család)

GRATULÁLUNK!

Megtanultad a szófajokat!

Ha úgy gondolod, hogy az eddigiek hasznodra váltak valamilyen módon a tanulásban, vagy az életedben, kérlek írd le ide pár sorban, mit tapasztaltál!

Dátum:

Szívesen fogadjuk, ha észrevételeidet megosztod velünk!
levelek@apshun.hu

Eredmények, visszajelzések

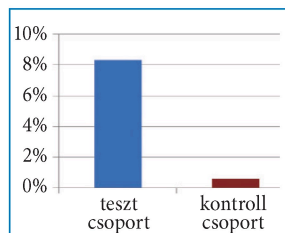
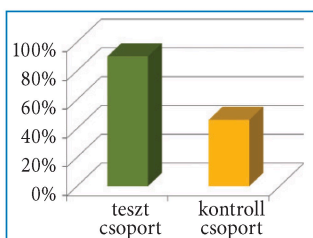
Az elmúlt években iskolai tesztprogramjaink során, tanórai munka keretében több mint 2000 általános iskolás és szakképzős diák használta a Tudáskulcs munkafüzeteket.

A programok alatt tesztekkel mértük a munkafüzeteket feldolgozó tesztcsoport és a csupán tesztek író kontrollcsoport tanulóinak bementi és kimeneti teljesítményét. Ezen felül a pedagógusok és diákok kérdőíveken osztották meg velünk tapasztalataikat és véleményüket.

Az eredmények azt mutatták, hogy a munkafüzetet feldolgozó tanulók lényegesen nagyobb fejlődést értek el, mint a munkafüzetet nem használók.

Teszteredmények:

A 2009-2010-es tanévben a tesztcsoport tanulóinak a kompetencia teszten mért javulása 8,31%, míg a kontrollcsoporté mindössze 0,57% volt.

2010-2011-es tanévben egy összetett pszichológiai teszten a tesztcsoport összesítve 90%-os fejlődést ért el, míg a kontrollcsoport csupán 45%-ot.

Néhány írásos visszajelzés tanároktól és diákoktól:

(A visszajelzéseket a kézirat pontos átirataként közöljük.)

Pedagógusok:

„A tanulók megkedvelték a munkafüzetet. Szívesen fogtak önállóan a munkához, sikerélményekhez jutottak. Fejlesztőleg hatott a fegyelemre, gondolkodásra. Figyelmük, együttműködőképességük

is fejlődött. Válaszaik gyakran meglepően kreatívak. Sikerült jobban megismerni egy-egy gyereket.” – S. Jánosné, alsós tanár

„Együttműködőbbek lettek a tanulók, igyekeztek átláthatóan vezetni a füzeteket, igényesebbé váltak.” – K. Józsefné, tanár

„Nőtt a figyelemkoncentrációjuk, az együttműködésük, a megértésük. A gyengébb, visszahúzódo tanulókat is be lehetett vonni a munkába.” – T. Éva, felsős tanár

„Könnyen áttekinthető, ugyanazon szisztémára épül fel egy-egy lap, egy-egy szó feldolgozása. A példamondatok utáni feladatok gondolkodásra készítetik a gyerekeket, cselekedtetik őket. Így eljutnak a megértéshez.” – Dr. V. Attiláné, tanár

„Alkalmas volt csoportmunkára, és differenciálni is lehetett a füzet segítségével.” – L. Gabriella, felsős tanár

Tanulók:

7. osztály: „Jobban megérteném a többi tantárgyat is.” „Szerettem használni a munkafüzetet. Sok mindenben segített.” „Jobban megy a tanulás, mint szokott.” „Szerettem, mert sokat használt, és jobban figyelek órán. Szeretnék más tantárgyból is, mert könnyebb így tanulni és szívesebben dolgozok órán is.” „Szerettem használni, mert jól érthető volt.” „Sokkal jobban értem a nyelvtant.”

6. osztály: „... jobb az írásom.” „Jobban tudok koncentrálni.” „Az eddig tanultak hasznomra váltak, nekem eddig nagyon hasznomra váltak mind az életben mind a tanulásban. Igaz hogy nem vagyok olyan jó tanuló, de akkor is segített.”

5. osztály: „...jobban, gyorsabban tudok mondatokat alkotni és összefüggő szöveget írni. Segített a fogalmazás írásban.” „Sokat tanultam belőle! Fontos, hogy értsem a szavak jelentését. Tutira jó volt és érdekes volt a könyv!”

3. osztály: „Szerettem használni, mert jók voltak a feladatok. Sokat segített a tanulásban.” „Szeretném, hogy legyen matek, meg környezet.” „Nagyon jó volt benne dolgozni.” „Jobban tudok figyelni az órán.”

Kiadványaink

TUDÁSKULCS SOROZAT

A sorozat elemei szorosan egymásra épülnek, elvégzésüket egymás után javasoljuk.

Nyelvtan csomag

Tanulási alapszavak A kezdő munkafüzet minden korosztály számára, ami a módszer használatára hangolja a tanulót. Eredménye egy szívesebben tanuló, jobban együttműködő diák.

Nyelvtan – alapok Az alsós nyelvtani anyagot dolgoztatja fel. A magasabb osztályos diákoknál a hiányzó alapokat pótolja. Gördülékenyebbé teszi a kommunikációt, növeli a megértést.

Nyelvtan – szófajok Kifejezetten a szófajokat gyakoroltatja be. Erős alapokat ad nem csak a magyar nyelvű kommunikációhoz, hanem idegen nyelv tanulásához is.

Útmutató A segítők számára összeállított anyag. Tartalmazza a leghatékonyabb feldolgozási módszert, és néhány gyakran előkerülő probléma kezelését.

Matematika csomag

Számтан A számтан alapfogalmait elmélyítő anyag. Ezen fogalmak teljes megértése alapozza meg a felsőbb szinteken való stabil haladást.

Matematika 1. A felsőbb szintű számtani fogalmak első része. Megközelítőleg az 5. osztályos tananyagot fedi le.

Matematika 2. A felsőbb szintű számtani fogalmak második része. A 6.-8. osztályban előkerülő alapfogalmakat tartalmazza.

Külön rendelhető

Mértékegységek 1. Ez a munkafüzet az alsó tagozatban előkerült mértékegységekkel kapcsolatos fogalmakat foglalja össze.

További információk: www.tudaskulcs.hu

Szólista

állatnév (15)	márkanév (19)
általános névmás (46)	melléknév (21)
beálló melléknévi igenév (69)	melléknévi igenév (64)
befejezett melléknévi igenév (67)	módosítószó (81)
birtokos névmás (32)	mutató névmás (37)
cím (18)	névelő (76)
folyamatos melléknévi igenév (65)	névmás (29)
földrajzi név (16)	névszó (53)
főnév (11)	névtutó (77)
főnévi igenév (62)	nyelvtan (8)
határozatlan névmás (44)	sorszámnév (25)
határozatlan számnév (27)	számnév (22)
határozószó (59)	személyes névmás (30)
határozott számnév (23)	személynév (14)
ige (58)	szó (7)
igekötő (79)	szófaj (9)
igenév (61)	törtszámnév (26)
intézménynév (17)	tőszámnév (24)
kérdő névmás (39)	tulajdonnév (13)
kölcsönös névmás (35)	viszonyzó (75)
kötőszó (80)	visszaható névmás (33)
köznév (12)	vonatkozó névmás (41)